

Editörden

Değerli Nefroloji Hemşireliği Dergisi Okurları;



Nefroloji Hemşireliği Dergisi olarak 20. Yılıımızda her yönümüzle yenilediğimiz bir dergi formatıyla sizlerle. Yeni yılda yeni başlangıçlar mottosu ile 2025 yılının ilk sayısına dergi kapağımızın ve dergi içi tasarımın yenilenmesi çalışmalarına başladık. Bu süreçte Dergi Editör Kurulumuza, fikir ve yönlendirmeleri ile büyük destek sağlayan İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Fikri SALMAN hocamıza ve dergi kapak tasarımını gerçekleştiren İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümü Öğretim Üyesi ve Dekan Yardımcısı Prof. Dr. Uğur BAKAN hocamıza teşekkürlerimizi bir kez daha buradan sunmak isterim. Kapak tasarımında Türk Nefroloji, Diyaliz ve Transplantasyon Hemşireliği Derneği'nin logosuna uyumlu olarak, hastalık sürecini simgeleyen gri renkten, canlanarak sağlığa kavuşmayı simgeleyen pembe renge dönüşümün metaforize edildiği bir böbrek çalışıldı. Diğer bir yenilik ise; dergimizin tüm

kurullarındaki güncelleme ve revizyon çalışmalarının da yeni yıl itibarıyla tamamlanmış olmasıdır. Bu güncelleme sonucunda; bizlere bugüne kadar katkı ve destek sağlamış olan önceki kurul üyelerimize ve kurullarımızda görev almayı kabul eden yeni kurul üyelerimize teşekkür ederiz.

Geçen yılın Eylül 2024 sayısında da sizlerle paylaştığımız gibi uluslararası alan indekslerine giren dergimizin önümüzdeki sayılardan başlamak üzere yeni ulusal ve uluslararası indekslere girme çalışmaları devam etmektedir. Bu nedenle; yayın süreçlerinde kalite, etik duyarlılık, tutarlılık ve etkin iletişim konularındaki hassasiyetlerimiz artarak devam edecektir. Bu değerlerimize katkı sağlayan ve geliştiren tüm yayın kurulu üyelerimize, danışma kurulu üyelerimize ve araştırmacılarımıza çok teşekkür ederiz.

Bu sayımızda Hemodiyaliz hastalarında umut, psikolojik dayanıklılık ve yaşam kalitesi ilişkisi, algılanan stresörler ve sıvı kısıtlaması, besin tüketiminin kan basıncına etkisi, hasta eğitimi, yapay zekâ araçlarının besin sınıflamalarında kullanımı, yaşlı hemodiyaliz hastalarında mortalite belirleyicileri ve crush sendromlu hasta bakımı konularını ele alan beş araştırma makalesi, bir derleme ve bir olgu sunumu olmak üzere yedi çalışmayı okumanıza sunuyoruz.

Hemodiyaliz tedavisi uygulanan hastalarda fiziksel sağlık sorunlarının yanı sıra psikolojik sorunlar sıklıkla ve insidansı yüksek bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Hemodiyaliz tedavi planı; günlük yaşamı sınırlayarak hastanın iş gücü kaybına neden olabilir, yaşam kalitesini düşürebilir, hastanın sosyal ve ailesel rolleri olumsuz etkilenebilir, üzüntü, kaygı, umutsuzluk ve çaresizlik duyguları ile psikolojik çökkünlük yaşayabilir. **“Hemodiyaliz Tedavisi Uygulanan Hastalarda Umut, Psikolojik Dayanıklılık Ve Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişki”** konulu makalede zorlayıcı durumların üstesinden gelebilme ve iyileşip uyum sağlama kapasitesi olarak tanımlanan psikolojik dayanıklılık, yaşam kalitesi ve umut arasındaki ilişki incelenmiştir.

Hemodiyaliz tedavisi alan hastalarda en sık karşılaşılan sorunların başında sıvı volüm fazlalığı riski gelmektedir. Hastaların sıvı volüm dengesini sağlayamaya ilişkin uygulamalara uyum sağlayabilmesi tedavi başarısını ve yaşam kalitesini olumlu etkilemektedir. Hemodiyaliz tedavi süreci fiziksel semptomların yanı sıra psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarla birlikte stres ve kaygı oluşturan bir durum olmakla birlikte, her bir hasta birey tarafından algılanan stres faktörleri farklılaşabilir. **“Hemodiyaliz Tedavisi Alan Hastaların Algıladıkları Stresörler Ve Sıvı Kısıtlamasına Uyumlarının Değerlendirilmesi”** konulu araştırma makalesi algılanan stres faktörleri ve sıvı kısıtlamasına uyumun değerlendirilmesine ilişkin sonuç ve önerilerde bulunmaktadır. Hemodiyaliz hastalarının bu kapsamda değerlendirilmesinde meslektaşlarımız için yararlı bir çalışmadır.

Sağlıklı bireylerde besin tüketimi sonrası fizyolojik olarak bazı kardiyovasküler değişimler olabilmektedir. Bu değişimler diyaliz tedavisi sırasında hastalar tarafından kompanse edilemediğinde acil müdahale gerektiren semptomlara yol açabilir. Nefroloji alanındaki güncel rehberler ve konsensuslar hemodiyaliz uygulaması sırasında besin tüketmeye ilişkin birtakım önerilerde bulunmaktadır. **“Kronik Böbrek Yetmezliği Hastalarında Hemodiyaliz Uygulaması Sırasında Besin Tüketme Miktarının Kan Basıncına Etkisi”** başlıklı yarı-deneysel tasarımdaki araştırma makalesinin sonuçlarının hemodiyaliz seansları sırasında hasta izlem ve takibinde aktif rol alan meslektaşlarımız için yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Hastalık yönetiminin kazandırılması ve uyum için en önemli unsur eğitimidir. Bundan daha önemli olan hastalığını yönetebilmesi için hastanın öğrenmeye ihtiyaç duyduğu konunun doğru bir şekilde belirlenmesidir. Yani eğitim alanın ve eğitim verenin öğrenmede önceliklendirdiği ve önem verdiği konular birbiri ile örtüşüyorsa etkin bir öğrenme sağlanabilir. Bu konunun hemodiyaliz hastaları düzeyinde ele alındığı **“Hemodiyaliz Hastaları ve Sağlık Profesyonellerinin Hasta Eğitimi İle İlgili Görüşlerinin Q Yöntemi İle İncelenmesi”** konulu araştırma makalesinde; sağlık profesyonelleri ile hastaların hemodiyaliz sürecinde öğrenmede öncelikli olduğunu algıladıkları/düşündükleri eğitim konularına ilişkin sonuçlar paylaşılmıştır. Hastanın eğitim süreci planlanırken dikkat edilecek hususların önerildiği makalenin meslektaşlarımız için yol gösterici olmasını dileriz.

Son yıllarda önemli miktarda verinin üretildiği beslenme alanında, yapay zeka uygulamalarının risk değerlendirme, karar vermeye destek, bireyselleştirilmiş hasta eğitimi/ danışmanlığı alanlarında uygulanabilir ve uyarlanabilir bir niteliğe kavuşturulması gerekmektedir. Beslenme ve diyet ile ilgili olarak bireylere hizmet sunumunda geleneksel yöntemlerin kullanımından çok sofistike yazılımların kullanılmasına ve mobil uygulamalar, görüntü tanıma, sohbet robotları gibi son teknoloji veri toplama sistemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda Türkçe dilinde besin içeriklerinin farklı yapay zeka sohbet botları tarafından değerlendirilmesinin incelendiği **“Reliability Of Artificial Intelligence Chatbots In Categorising Foods By Oxalate Content”** başlıklı makaleyi ilgi duyan okurlarımıza sunarız.

Yaşlı bireylerde kronik böbrek hastalıkları ve eşlik eden diğer komorbid durumlar, malnutrisyon, anemi, sıvı elektrolit dengesizlikleri mortaliteye zemin hazırlayan durumlar olarak öne çıkmaktadır. **“Yaşlı Hemodiyaliz Hastalarında Mortalite Düzeyi ve Bakım”** konulu derleme makalede; mortalite düzeyini etkileyen durumlar ve hemşirelik bakımına değinilmiştir.

Birçok nedene bağlı olmakla birlikte Crush sendromu oluşumunda depremler en sık neden olarak öne çıkmaktadır. Hızlı ve etkin bir tedavi ve bakım süreci başlatılmadığında afet durumlarındaki en başta gelen mortalite nedenlerinden biridir. Özellikle sıvı elektrolit dengesizlikleri başta olmak üzere doku hasarı, enfeksiyon riski, fiziksel harekette bozulma ve ekstremitte kaybını önlemeye yönelik tedavi ve hemşirelik girişimlerinin bir olgu sunumu olarak ele alındığı **“Deprem Sonrası Crush Sendromlu Bir Hastaya Hemşirelik Bakımı”** konulu yazı nefroloji hemşireleri başta olmak üzere bu alanda çalışan meslektaşlarımıza öğretici nitelikte olacaktır.

Keyifli okumalar dileriz.

31 Ocak 2025
Prof. Dr. Yasemin TOKEM
Editör, Nefroloji Hemşireliği Dergisi